ĢENERĀLADVOKĀTA HENRIKA SAUGMANDSGORA ĒES
[*HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE*] SECINĀJUMI,
sniegti 2015. gada 17. decembrī[1]

Lieta C-528/14

X
pret
Staatssecretaris van Financiën

(Hoge Raad der Nederlanden (Nīderlandes Augstākā tiesa) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Kopējais muitas tarifs — Regula (EK) Nr. 1186/2009 — 3. un nākamie panti — Atbrīvojums no ievedmuitas nodokļiem — Personiskā manta — Pastāvīgās dzīvesvietas pārcelšana no trešās valsts uz Eiropas Savienību — Jēdziens "pastāvīgā dzīvesvieta" — Iespējas nodibināt pastāvīgo dzīvesvietu vienlaikus trešajā valstī un Savienības dalībvalstī izslēgšana — Kritēriji pastāvīgās dzīvesvietas noteikšanai

I – **Ievads**

1. Hoge Raad der Nederlanden (Nīderlandes Augstākā tiesa) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes 2009. gada 16. novembra Regulas (EK) Nr. 1186/2009, ar kuru izveido Kopienas sistēmu atbrīvojumiem no muitas nodokļiem[2], 3. un nākamos pantus. Regulas 3. pantā ir noteikts, ka fiziskas personas, kas pārceļ savu "pastāvīgo dzīvesvietu" no trešās valsts uz Eiropas Savienības muitas teritoriju, var izmantot šādu atbrīvojumu attiecībā uz personisko mantu, ko tās šajā gadījumā ieved.

2. Šis lūgums attiecas uz strīdu starp *X* un *Staatssecretaris van Financiën* (Nīderlandes valsts sekretārs finanšu lietās) par Nīderlandes muitas iestāžu atteikumu piešķirt atbrīvojumu no ievedmuitas nodokļiem viņa personiskajām mantām, kuras viņš ieveda Nīderlandē pēc tam, kad bija atstājis Kataru, kurā dzīvoja un strādāja trīsarpus gadus. Minētās iestādes uzskata, ka atbrīvojumu no muitas nodokļiem, kas noteikts minētajā 3. pantā, šajā lietā nevar piemērot, jo *X* pastāvīgā dzīvesvieta visā šajā laikposmā faktiski bija saglabāta Nīderlandē.

3. Iesniedzējtiesa vispirms jautā Tiesai par to, vai ir iespējama situācija, piemērojot Regulu Nr. 1186/2009, ka fiziskas personas "pastāvīgā dzīvesvieta" vienlaikus atrodas dalībvalstī un trešajā valstī. Ja atbilde ir apstiprinoša, tā jautā, vai šīs regulas 3. pantā paredzēto atbrīvojumu no muitas nodokļiem varētu piemērot no brīža, kad ieinteresētās personas pastāvīgā dzīvesvieta vairs nebija šajā trešajā valstī. Ja atbilde ir noliedzoša, proti, ja šajā saistībā nav iespējama dubulta pastāvīgā dzīvesvieta, iesniedzējtiesa visbeidzot vēlas noskaidrot kritērijus, kādi ir jāpiemēro, lai noteiktu vietu, kur saskaņā ar minēto pantu atrodas personas pastāvīgā dzīvesvieta, ja tai bijušas, tāpat kā pamatlietā, personīgas un profesionālas saiknes trešajā valstī un tikai personīgās saiknes dalībvalstī.

1 — Oriģinālvaloda – franču.

2 — OV L 324, 23. lpp.

II – **Atbilstošās tiesību normas**

A – *Regula Nr. 1186/2009*

4. Padomes 1983. gada 28. marta Regula (EEK) Nr. 918/83, ar kuru izveido Kopienas sistēmu atbrīvojumiem no muitas nodokļiem [3], kas ir attiecīgās jomas pamata tiesību akts, tika atcelta un kodificēta ar Regulu Nr. 1186/2009.

5. Regulas Nr. 1186/2009 preambulas 2., 3. un 4. apsvērumā ir noteikts:

"(2) Ja saskaņā ar Līguma noteikumiem nav noteikti īpaši izņēmumi, tad visām Kopienā ievestajām precēm piemēro kopīgus muitas tarifa nodokļus. [..]

(3) Tomēr dažos skaidri noteiktos gadījumos, kad preču ievešanas īpašo apstākļu dēļ nav jāpiemēro parastie ekonomikas aizsardzības līdzekļi, šāda nodokļu uzlikšana nav pamatota.

(4) Šādos apstākļos vēlams veikt pasākumus, kādi pārsvarā paredzēti vairumā muitas noteikumos, kas ļautu šādos apstākļos ievest preces ar atbrīvojumu no parastajiem ievedmuitas nodokļiem."

6. Regulas Nr. 1186/2009 3.–11. pants ir ietverti tās II sadaļas "Atbrīvojums no ievedmuitas nodokļa" I nodaļā "Fizisku personu, kas pārceļas no pastāvīgās dzīvesvietas trešā valstī uz pastāvīgu dzīvesvietu Kopienā, personiskā manta".

7. Saskaņā ar 3. pantu, "ievērojot 4. līdz 11. pantu, ar atbrīvojumu no ievedmuitas nodokļiem ieved personisko mantu, ko ieved fiziskas personas, kuras pārceļas no pastāvīgās dzīvesvietas trešā valstī uz pastāvīgo dzīvesvietu Kopienas muitas teritorijā".

8. 4. panta pirmajā daļā ir noteikts, ka "atbrīvojums attiecas tikai uz personisko mantu, kas:

a) izņemot īpašus apstākļu pamatotus gadījumus, ir bijusi attiecīgās personas valdījumā vai – nepatērējamu lietu gadījumā – persona tās izmantojusi savā iepriekšējā pastāvīgajā dzīvesvietā vismaz sešus mēnešus pirms dienas, kad personas pastāvīgā dzīvesvieta ir beigusi atrasties trešā, izbraukšanas valstī;

b) paredzēts izmantošanai tādiem pašiem nolūkiem šīs personas jaunajā pastāvīgajā dzīvesvietā".

9. Saskaņā ar 5. panta 1. punktu "atbrīvojumu var piešķirt vienīgi personām, kuru pastāvīgā dzīvesvieta ārpus Kopienas muitas teritorijas bijusi vismaz 12 mēnešus no vietas".

10. Regulas 6. pantā ir uzskaitītas personiskās mantas, kurām nepiemēro atbrīvojumu no ievedmuitas nodokļiem.

11. Saskaņā ar 7. panta 1. punktu, "izņemot īpašus gadījumus, atbrīvojumu piešķir tikai attiecībā uz personisko mantu, ko brīvai apgrozībai ieved 12 mēnešos pēc dienas, kad attiecīgā persona iedibinājusi pastāvīgu dzīvesvietu Kopienas muitas teritorijā".

12. Regulas 8. pantā ir noteikts, ka, "kamēr nav beidzies 12 mēnešu termiņš no dienas, kad apstiprināta personiskās mantas ievešana brīvai apgrozībai, personisko mantu, kas ievesta bez nodokļiem, nedrīkst patapināt, ieķīlāt, izīrēt vai atsavināt par atlīdzību vai par brīvu, par to iepriekš nepaziņojot kompetentajām iestādēm", pretējā gadījumā ir jāmaksā ievedmuitas nodokļi saskaņā ar nosacījumiem, kas noteikti šā panta 2. punktā.

3 — OV L 105, 1. lpp.

13. Regulas 9. panta 1. punktā ir noteikts, ka, "atkāpjoties no 7. panta 1. punkta, atbrīvojumu var piešķirt attiecībā uz personisko mantu, kas ievesta brīvai apgrozībai, pirms attiecīgā persona iedibinājusi pastāvīgu dzīvesvietu Kopienas muitas teritorijā, ar nosacījumu, ka šī persona apņemas tur faktiski iedibināt pastāvīgu dzīvesvietu sešu mēnešu laikā".

14. Saskaņā ar 10. panta 1. punktu, "ja profesionālu saistību dēļ attiecīgā persona aizbrauc no trešās valsts, kurā tai bijusi pastāvīgā dzīvesvieta, vienlaikus neiedibinot pastāvīgu dzīvesvietu Kopienas muitas teritorijā, lai gan tās nodoms ir vēlāk to darīt, kompetentās iestādes var atļaut bez nodokļiem ievest personisko mantu, kuru tā šajā nolūkā pārvieto uz minēto teritoriju".

15. Regulas 11. pantā ir paredzēta iespēja kompetentajām iestādēm atkāpties no noteiktiem atbrīvojuma no ievedmuitas nodokļiem piemērošanas nosacījumiem, "ja personai jāmaina pastāvīgā dzīvesvieta no kādas trešās valsts uz Kopienas muitas teritoriju ārkārtēju politisku apstākļu dēļ".

B – *Direktīvas 83/182/EEK un 83/183/EEK*

16. Padomes 1983. gada 28. marta Direktīva 83/182/EEK attiecas uz nodokļu atbrīvojumiem, ko Kopienā piemēro dažu transportlīdzekļu pagaidu ievešanai no vienas dalībvalsts citā [4]. Šīs direktīvas 7. panta "Vispārīgi principi pastāvīgas dzīvesvietas noteikšanai" 1. punktā ir noteikts, ka:

"Šajā direktīvā "pastāvīga dzīvesvieta" nozīmē vietu, kur persona parasti dzīvo, t.i., vismaz 185 dienas kalendārā gadā, personīgu un profesionālu saistību dēļ vai, ja personai nav profesionālu saistību, privātu saistību dēļ, kas nosaka ciešu saikni ar vietu, kurā tā dzīvo.

Personai, kuras profesionālās un personīgās saistības ir dažādās vietās un kurai tādēļ nākas pārmaiņus uzturēties dažādās vietās divās vai vairākās dalībvalstīs, par pastāvīgo dzīvesvietu tomēr uzskata vietu, ar kuru ir personīgas saistības, ja persona tur regulāri atgriežas. [..]".

17. Padomes 1983. gada 28. marta Direktīva 83/183/EEK par atbrīvojumiem no nodokļiem, ko piemēro privātpersonu personīgo lietu galīgai ievešanai no dalībvalsts [5], tika atcelta ar Direktīvu 2009/55/EK [6]. Šo abu direktīvu 6. panta 1. punkta formulējums ir identisks Direktīvas 83/182 7. panta 1. punkta formulējumam.

III – **Pamatlieta, prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā**

18. X pēc tam, kad bija dzīvojis un strādājis Nīderlandē, bija nodarbināts Katarā no 2008. gada 1. marta līdz 2011. gada 1. augustam. Šajā trešajā valstī viņš izmantoja dzīvesvietu, ko tā rīcībā bija nodevis tā darba devējs, un viņš tajā uzturēja lietišķus un personiskus kontaktus. Šajā pašā laikposmā *X* pavadīja 281 dienas ārpus Kataras, kuru laikā viņš apmeklēja savu sievu, pilngadīgos bērnus un ģimeni Nīderlandē un pavadīja atvaļinājumu citās valstīs. Viņa sieva, turpinot strādāt Nīderlandē, viņu apmeklēja Katarā sešas reizes, kopumā 83 dienas.

4 — OV L 105, 59. lpp.

5 — OV L 105, 64. lpp.

6 — Padomes 2009. gada 25. maija Direktīva par atbrīvojumiem no nodokļiem, ko piemēro privātpersonu personīgo lietu galīgai ievešanai no dalībvalsts (OV L 145, 36. lpp.).

19. Ņemot vērā savu atgriešanos Nīderlandē, *X* lūdza Nīderlandes muitas iestādēm izsniegt viņam atļauju personīgās mantas no Kataras ievešanai Savienībā, piemērojot Regulas Nr. 1186/2009 3. pantā noteikto sistēmu atbrīvojumiem no muitas nodokļiem. Nodokļu inspektors atteica atļaujas piešķiršanu, pamatojoties uz to, ka ieinteresētā persona nepārcēla uz Nīderlandi savu "pastāvīgo dzīvesvietu" minētā panta izpratnē tāpēc, ka tā esot paturējusi pastāvīgo dzīvesvietu šajā dalībvalstī laikā, kad uzturējās Katarā, un tādējādi tā nekad nav atradusies šajā trešajā valstī.

20. X pārsūdzēja šo atteikuma lēmumu *Rechtbank te Haarlem* (Hārlemas tiesa), kura viņa prasību apmierināja. Nodokļu inspektors iesniedza apelācijas sūdzību *Gerechtshof Amsterdam* (Amsterdamas Apelācijas tiesa), kura ar 2013. gada 4. jūlija spriedumu atcēla pārsūdzēto spriedumu.

21. Iesniedzējtiesa norāda, ka, lai pamatotu savu spriedumu, *Gerechtshof*, atsaucoties uz konkrētiem Tiesas spriedumiem [7], uzskatīja, ka pastāvīgai dzīvesvietai minētā 3. panta izpratnē būtu jāatrodas vietā, kurā atrodas ieinteresētās personas pastāvīgais interešu centrs. Pieņemot, ka šajā gadījumā nebija iespējams noteikt, kur *X* pastāvīgais interešu centrs atradās attiecībā pret viņa personīgajām un profesionālajām saiknēm, *Gerechtshof* nosprieda, ka šajā gadījumā priekšroka dodama ir ieinteresētās personas personīgajām saiknēm, un attiecīgi secināja, ka viņa pastāvīgā dzīvesvieta visā attiecīgajā laikposmā bija palikusi Nīderlandē.

22. X iesniedza kasācijas sūdzību *Hoge Raad der Nederlanden* (Nīderlandes Augstākā tiesa), apgalvojot, ka, tā kā viņa personīgās saiknes bija divās valstīs vienlaicīgi, tam, ka viņa profesionālās saiknes bija tikai Katarā, būtu bijis jābūt galvenajam kritērijam, kas ļautu konstatēt viņa pastāvīgo dzīvesvietu šajā trešajā valstī, un tādēļ viņam būtu bijis jāpiešķir Regulas Nr. 1186/2009 3. pantā noteiktais atbrīvojums.

23. Šajos apstākļos ar 2014. gada 14. novembra lēmumu, kas Tiesā iesniegts 2014. gada 21. novembrī, *Hoge Raad der Nederlanden* (Nīderlandes Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Regula Nr. 1186/2009 ietver iespēju, ka fiziskai personai pastāvīgā dzīvesvieta vienlaikus ir dalībvalstī un trešajā valstī, un, ja tas tā ir, vai attiecībā uz personisko mantu, kas, [kad šīs fiziskās personas] pastāvīgā dzīvesvieta vairs nav trešajā valstī, tiek ievesta Eiropas Savienībā, ir piemērojams 3. pantā paredzētais atbrīvojums no ievedmuitas nodokļiem?

2) Ja Regula Nr. 1186/2009 izslēdz dubultās pastāvīgās dzīvesvietas iespēju un visu apstākļu vērtējums nav pietiekams, lai noteiktu pastāvīgo dzīvesvietu, atbilstoši kādam regulējumam vai saskaņā ar kādiem kritērijiem tādā gadījumā kā aplūkojamais gadījums, kad attiecīgai personai trešajā valstī ir gan personīgas, gan arī profesionālas saiknes, bet dalībvalstī – personīgas saiknes, regulas piemērošanas vajadzībām ir nosakāms, kurā valstī attiecīgajai personai ir pastāvīgā dzīvesvieta?"

24. Rakstveida apsvērumus iesniedza *X*, Nīderlandes valdība, kā arī Eiropas Komisija. Tiesas sēde mutvārdu paskaidrojumu uzklausīšanai nav notikusi.

7 — Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu šajā ziņā ir precizēts, ka *Gerechtshof* atsaucās uz spriedumiem *Ryborg* (C-297/89, EU:C:1991:160); *Louloudakis* (C-262/99, EU:C:2001:407), kā arī *Alevizos* (C-392/05, EU:C:2007:251), kuros visos ir interpretētas Direktīvas 83/182 un 83/183.

IV – **Analīze**

A – *Par iespējas nodibināt pastāvīgu dzīvesvietu Regulas Nr. 1186/2009 izpratnē vienlaikus trešajā valstī un dalībvalstī izslēgšanu*

1) *Ievada apsvērumi*

25. Ar savu pirmo jautājumu, kas iedalāms divās daļās, iesniedzējtiesa būtībā lūdz Tiesai vispirms noteikt, vai, lai piemērotu Regulu Nr. 1186/2009[8], ir iespējams, ka fiziskai personai vienā un tajā pašā laikposmā "pastāvīgā dzīvesvieta" ir divās dažādās vietās, precīzāk, vienlaikus dalībvalstī un trešajā valstī. Tad apstiprinošas atbildes gadījumā uz šo jautājuma pirmo daļu Tiesa ir lūgta precizēt, vai atbrīvojumu no muitas nodokļiem, kas noteikts minētās regulas 3. pantā, var piemērot ievestajām personiskajām mantām, kas tiek pārvestas uz Savienību, tiklīdz šā mantu īpašnieka pastāvīga dzīvesvieta vairs nav attiecīgajā trešajā valstī.

26. Iesniedzējtiesa, ņemot vērā *Gerechtshof Amsterdam* (Amsterdamas Apelācijas tiesa)[9] apstiprināto pieeju, jautā par to, kā tādos apstākļos kā pamatlietā ir jāinterpretē jēdziens "pastāvīgā dzīvesvieta" šīs regulas izpratnē, ņemot vērā, ka šajā gadījumā *X* attiecīgajā vairāku gadu laikposmā dalīja savu klātbūtnes laiku un savas saiknes starp Nīderlandi un Kataru. Tā uzskata, ka Regulas Nr. 1186/2009[10] mērķiem nav pretrunā tas, ka šādā gadījumā, pirmkārt, pastāvīgā dzīvesvieta vienlaikus ir dalībvalstī un trešajā valstī un, otrkārt, ir iespējams piešķirt atbrīvojumu, kas noteikts minētās regulas 3. pantā, tāpēc, ka ieinteresētā persona ir atteikusies no savas dzīvesvietas šajā trešajā valstī un tāpēc pārvedusi personiskās mantas uz minēto dalībvalsti[11].

27. X ierosina atbildēt uz pirmo prejudiciālo jautājumu, ka pamatlietai līdzīgā gadījumā būtu jāatļauj piemērot Regulas Nr. 1186/2009 3. pantu[12]. Savukārt Nīderlandes valdība un Komisija aizstāv argumentu, saskaņā ar kuru minētās regulas normas izslēdz iespēju, ka fiziskas personas pastāvīgā dzīvesvieta vienlaikus atrodas dalībvalstī un trešajā valstī. Es piekrītu pēdējai minētajai pieejai turpmāk izklāstīto iemeslu dēļ.

8 — Iesākumā jāuzsver, ka iesniedzējtiesas lūgtā jēdziena "pastāvīgā dzīvesvieta" interpretācija ietekmē ne vien Regulas Nr. 1186/2009 3.–11. pantu, kuru piemērošana ir paredzēta pamatlietā, bet arī citas šīs regulas normas (skat. šo secinājumu 28. punktu).

9 — Saskaņā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, "uzskatot, ka nevar viennozīmīgi noteikt [..], kur atradās [*X*] pastāvīgais interešu centrs, *Gerechtshof* netieši konstatēja, ka apstākļi, kas liek secināt, ka ieinteresētās personas pastāvīgā dzīvesvieta bija (saglabāta) Nīderlandē[, no vienas puses,] un apstākļi, kas liek secināt, ka ieinteresētai personai bija pastāvīgā dzīvesvieta Katarā[, no otras puses,] atrodas līdzsvarā".

10 — Šajā nolūkā minētā tiesa piemin spriedumus Treimanis (C-487/11, EU:C:2012:556, 24. un 26. punkts) un *Wencel* (C-589/10, EU:C:2013:303). Jau tagad jāuzsver, ka pēdējais minētais spriedums šeit var tikt pieminēts tikai pēc analoģijas, jo tas attiecas uz Padomes 1971. gada 14. jūnija Regulu (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā, redakcijā, kas ir grozīta un atjaunināta ar Padomes 1996. gada 2. decembra Regulu (EK) Nr. 118/97 (OV 1997, L 28, 1. lpp.), normu interpretāciju.

11 — Tomēr iesniedzējtiesa niansē šo pēdējo apgalvojumu, precizējot, ka to var arī saprast, ka patiesībā nav notikusi pastāvīgās dzīvesvietas pārcelšana minētā panta izpratnē, "ņemot vērā, ka dzīvesvieta trešajā valstī vienkārši tika atstāta".

12 — Precīzāk, *X* galvenokārt apgalvo, ka attiecīgajā laikposmā viņam nebija dubultas dzīvesvietas, jo viņam nebija "vairāk "pastāvīgās dzīvesvietas" Nīderlandē", kur viņš ieradās, "vienīgi apciemojot", un ka atbilde uz uzdoto jautājumu tātad ir tikai teorētiska. Pakārtoti, ja būtu jāveic cita faktu analīze, *X* apgalvo, ka ir iespējams nodibināt pastāvīgu dzīvesvietu vienlaikus dalībvalstī un trešajā valstī un ka šādā gadījumā viņam varētu tikt piešķirts atbrīvojums no muitas nodokļiem, kas noteikts minētajā 3. pantā, tāpēc, ka viņa saglabātā pastāvīgā dzīvesvieta Nīderlandē bija "mazāk svarīga" nekā viņa pastāvīgā "svarīgākā" dzīvesvieta, kas atradās Katarā.

2) *Par nepieciešamību interpretēt jēdzienu "pastāvīgā dzīvesvieta" Regulas Nr. 1186/2009 izpratnē*

28. Kā uzsvērusi iesniedzējtiesa, Nīderlandes valdība un Komisija, jēdziens "pastāvīgā dzīvesvieta" nav definēts Regulā Nr. 1186/2009, kur šis jēdziens ir pieminēts ne vien 3.–11. pantā, kas ir svarīgi šajā lietā, bet arī, it īpaši franču valodas redakcijā, tās 12., 13., 17. un 81. pantā. Tas pats attiecas uz Regulu Nr. 918/83, kuras mērķis arī bija izveidot Kopienas sistēmu atbrīvojumiem no muitas nodokļiem un kura tika atcelta ar Regulu Nr. 1186/2009, kodificējot tiesību normas, kas bija ietvertas šajā vecajā aktā, nemainot tā būtību [13].

29. Minēto regulu klusēšana ir īpaši jāatzīmē, jo, pirmkārt, Komisija izvēlējās iekļaut jēdziena "pastāvīgā dzīvesvieta" definīciju savā sākotnējā priekšlikumā, pēc kura tika pieņemta Regula Nr. 918/83 [14], īpatnība, pie kuras es atgriezīšos vēlāk [15], un, otrkārt, likumdevējs gluži pretēji izvēlējās iekļaut kopēju definīciju Direktīvās 83/182 un 83/183 par nodokļu atbrīvojumiem [16], kuras tika pieņemtas vienā dienā ar Regulu Nr. 918/83.

30. Lai arī Tiesa jau ir noteikusi "pastāvīgās dzīvesvietas" definīcijas elementus Direktīvu 83/182 [17] un 83/183 [18] izpratnē, tā vēl nav sniegusi, cik man zināms, šī jēdziena interpretāciju saskaņā ar regulām, ar kurām izveido Kopienas sistēmu atbrīvojumiem no muitas nodokļiem. Protams, vairāki Tiesas spriedumi attiecas uz Regulu Nr. 918/83 un Nr. 1186/2009 normu interpretāciju un konkrēti ļauj noteikt materiālo piemērošanas jomu trīsdesmit atbrīvojumu no muitas nodokļiem kategorijām, kas paredzētas ar šiem instrumentiem, taču šie precedenti judikatūrā ir saistīti ar citiem jēdzieniem [19].

31. Runājot par interpretēšanas kārtību, kas jāievēro, jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru gan no Savienības tiesību vienveidīgas piemērošanas, gan no vienlīdzības principa prasībām izriet, ka Savienības tiesību normas formulējums, kurā nav nevienas tiešas norādes uz dalībvalstu tiesībām, lai noteiktu tās saturu un piemērošanas jomu, visā Savienībā tostarp ir interpretējams autonomi un vienveidīgi, ņemot vērā šīs tiesību normas kontekstu un attiecīgā tiesiskā regulējuma mērķi [20].

32. Tomēr Regulā Nr. 1186/2009 nav definēts jēdziens "pastāvīgā dzīvesvieta", uz kuru Komisija īpaši atsaucas, lai noteiktu 3. un nākamo pantu piemērošanas nosacījumus, bet tajā arī nav skaidras atsauces uz valsts tiesību aktiem, lai noteiktu šā termina jēgu. Tādējādi visu šīs regulas normu piemērošanas vajadzībām minētais jēdziens ir uzskatāms kā autonoms Savienības tiesību jēdziens. Šādu pieeju atbalsta Tiesas jau ieņemtā nostāja attiecībā uz Regulas Nr. 918/83 normām, kura ir aizstāta ar Regulu Nr. 1186/2009 un kurā tāpat nebija ietverta tajā izmantoto jēdzienu definīcija [21].

13 — Savā 2008. gada 11. decembra priekšlikumā, pēc kura tika pieņemta Regula Nr. 1186/2009 (COM(2008) 842, galīgā redakcija), Komisija precizēja, ka "jaunā regula pārņems dažādos tajā ietvertos aktu [skat. šā priekšlikuma V pielikumu]; tā pilnībā saglabā to būtību un aprobežojas tātad tikai ar to pārgrupēšanu, tajos veicot *tikai formālus grozījumus*, ko pieprasa pats kodificēšanas pasākums" (izcelts oriģinālā).

14 — 1979. gada 12. marta priekšlikums (COM(79) 104, galīgā redakcija).

15 — Par Komisijas piedāvāto definīciju un skaidrojumu, ko tā varētu sniegt, lai atbildētu gan uz pirmo, gan otro šajā lietā uzdoto jautājumu, attiecīgi skat. šo secinājumu 35. punktu un 71. punktu.

16 — Skat. šo direktīvu normas, kas minētas šo secinājumu 16. un 17. punktā.

17 — It īpaši skat. spriedumu *Louloudakis* (C-262/99, EU:C:2001:407, 51. un nākamie punkti, kā arī tajos minētā judikatūra), kura kritēriji pastāvīgās dzīvesvietas noteikšanai tika atgādināti spriedumā Komisija/Grieķija (C-156/04, EU:C:2007:316, 45. un 46. punkts).

18 — Skat. spriedumu *Alevizos* (C-392/05, EU:C:2007:251, 54. un nākamie punkti).

19 — It īpaši skat. spriedumus *Universität Stuttgart* (303/87, EU:C:1989:128); *Schoonbroodt* (C-247/97, EU:C:1998:586); *Feron* (C-170/03, EU:C:2005:176); *Har Vaessen Douane Service* (C-7/08, EU:C:2009:417); *Lietuvos geležinkeliai* (C-250/11, EU:C:2012:496); Treimanis (C-487/11, EU:C:2012:556), kā arī *Utopia* (C-40/14, EU:C:2014:2389).

20 — It īpaši skat. spriedumus *Seattle Genetics* (C-471/14, EU:C:2015:659, 23. un nākamie punkti), kā arī *Axa Belgium* (C-494/14, EU:C:2015:692, 21. un nākamie punkti).

21 — Skat. spriedumus *Feron* (C-170/03, EU:C:2005:176, 26. un nākamie punkti), kā arī Treimanis (C-487/11, EU:C:2012:556, 22. un nākamie punkti).

33. Lai arī, lai sniegtu attiecīgā autonomā jēdziena interpretāciju, ir svarīgi ņemt vērā kontekstu, kādā iekļaujas attiecīgās normas, un to mērķi, tomēr analīzes elementi, kas izriet no šo noteikumu formulējuma, tiks norādīti vispirms, jo tie man šķiet īpaši nozīmīgi šajā lietā.

3) *Par attiecīgo tiesību normu gramatisko interpretāciju*

34. Kā Komisija pamatoti norāda, veids, kā ir formulētas attiecīgās Regulas Nr. 1186/2009 normas, nekādi neļauj secināt, ka, lai piemērotu tās 3. pantā paredzēto atbrīvojumu, ir iespējams, ka pastāvīgā dzīvesvieta vienlaicīgi ir dalībvalstī un trešajā valstī, ņemot vērā, ka ne tikai minētajā 3. pantā, bet arī 4., 5., 7., 9., 10. un 11. pantā [22] termins "pastāvīgā dzīvesvieta" ir konsekventi izmantots vienskaitlī. Jāpiebilst, ka tas pats attiecas uz visiem citiem Regulas Nr. 1186/2009. pantiem, kur šis jēdziens ir pieminēts [23], katrā no dažādu minētās regulas valodu redakcijām [24].

35. Šajā ziņā ir arī jāatzīmē, ka savā sākotnējā priekšlikumā, pēc kura tika pieņemta Regula Nr. 918/83 [25], Komisija bija paredzējusi jēdziena "pastāvīgā dzīvesvieta" definīciju [26], kas nav iekļauta šīs regulas galīgajā redakcijā, un bija sagatavojusi virkni normu, kuras atsaucās uz šo jēdzienu [27], jau tad izmantojot vienīgi vienskaitli.

36. Šos gramatiskas dabas apsvērumus atbalsta vairāki būtiskāki dati. Proti, dažādie formulējumi, kas ietverti Regulas Nr. 1186/2009 3.–11. pantā, stiprina manu pārliecību, ka nav iespējams, ka fiziskas personas "pastāvīgā dzīvesvieta" šīs regulas izpratnē vienlaikus atrodas dalībvalstī un trešajā valstī, lai varētu piemērot šos pantus.

37. Vispirms es piekrītu Nīderlandes valdības analīzei, saskaņā ar kuru 3. panta formulējums nozīmē, ka tajā paredzētās tiesības uz atbrīvojumu attiecas vienīgi uz situāciju, kad pastāvīgā dzīvesvieta no trešās valsts *tiek pārcelta* uz Savienības muitas teritoriju, nevis uz situāciju, kad personai pastāvīgā dzīvesvieta jau ir dalībvalstī un tātad – arī tās teritorijā. Likumdevēja izmantotais pārcelšanas termins noteikti nozīmē, iespējams tikai etimoloģiski, šīs dzīvesvietas pārcelšanu no vietas ārpus Savienības uz vietu tās iekšienē. Prasība par šādu virzību izriet arī no attiecīgās nodaļas virsraksta, kurā iekļauti minētie 3.–11. panti.

38. Regulas 4. pants apstiprina šo analīzi, jo tajā ir pieminētas mantas, kuras ieinteresētā persona lietojusi "savā *iepriekšējā* pastāvīgajā dzīvesvietā vismaz sešus mēnešus pirms dienas, kad personas pastāvīgā dzīvesvieta ir beigusi atrasties *trešā, izbraukšanas valstī*", un kuras arī tiks lietotas "tās *jaunajā* pastāvīgajā dzīvesvietā" [28], kas ir formulējumi, kuri man liek secināt, ka vienlaikus var būt tikai viena "pastāvīgā dzīvesvieta" šīs regulas izpratnē.

39. Tāpat arī no 7., 9., 10. un 11. panta, kuros šis jēdziens ir pieminēts, nekādā veidā nevar izsecināt, ka vienlaikus vienā un tajā pašā laikposmā būtu iespējams uzkrāt pastāvīgā dzīvesvietas Savienības muitas teritorijā un ārpus tās. Gluži pretēji, šīs tiesību normas, manuprāt, skaidri nodala ieinteresētās personas pastāvīgās dzīvesvietas nodibināšanu vispirms ārpus šīs teritorijas un pēc tam šajā teritorijā.

22 — Regulas 6. un 8. pants nav uzskaitīti šajā sarakstā, jo tie attiecas uz personiskās mantas noteikšanu, kas ir izslēgta no atbrīvojuma vai kurai tas ir piešķirams, un tajos nav pieminēts jēdziens "pastāvīgā dzīvesvieta".

23 — Proti, it īpaši attiecībā uz franču valodas redakciju, minētās regulas 12., 13., 17. un 81. pants.

24 — Līdztekus franču valodas redakcijai it īpaši skat. redakcijas spāņu valodā ("residencia normal"), dāņu valodā ("sædvanlige opholdssted"), vācu valodā ("gewöhnlichen Wohnsitz"), angļu valodā ("normal place of residence"), itāļu valodā ("residenza normale"), holandiešu valodā ("normale verblijfplaats"), portugāļu valodā ("residência habitual"), rumāņu valodā ("reședința obișnuită") un zviedru valodā ("normala bostad").

25 — Iepriekš minētais priekšlikums (COM(79) 104, galīgā redakcija).

26 — Skat. minētā priekšlikuma, kas minēts šo secinājumu 71. punktā, 4. panta 2. punktu.

27 — Skat. minētā priekšlikuma 5., 6., 10.–12., 14., 16., 17., 20. un 71. pantu.

28 — Mans izcēlums.

40. Tādējādi Regulas Nr. 1186/2009 normu, kas attiecas uz šo lietu, gramatiska interpretācija mani mudina uzreiz sniegt noliedzošu atbildi uz iesniedzējtiesas pirmā uzdotā jautājuma pirmo daļu. Šādu secinājumu *prima facie* pamato gan šo tiesību normu sistēma, gan mērķis.

4) *Par attiecīgo tiesību normu kontekstuālu interpretāciju*

41. Lasot kopā Regulas Nr. 1186/2009 preambulas 2. un 3. apsvērumu un 1. pantu [29], jāsecina, ka princips ir tāds, ka precēm, kuras, tāpat kā pamatlietā, tiek ievestas Savienības teritorijā, tiek uzlikts kopīgs nodoklis. Tikai izņēmuma kārtā "skaidri noteiktu" un "īpašu apstākļu dēļ" [30] noteiktām precēm, kas ievestas Savienībā, var nepiemērot ievedmuitas nodokli, piemērojot minēto regulu.

42. Tādēļ atbrīvojums tiek piešķirts ieinteresētajai personai, kas to ir pieprasījusi, ar nosacījumu, ka attiecīgā ievešana ir notikusi saskaņā ar šīs regulas nosacījumiem. Veicinošajiem pasākumiem, kas tika pieņemti attiecībā uz atbrīvojumu no muitas nodokļiem, ir raksturīgs, ka, no vienas puses, tie nav vispārpiemērojami, bet, no otras puses, tie ir galīgi [31].

43. Tādējādi, tā kā atbrīvojums no ievedmuitas nodokļiem ir veids, kā pilnībā atcelt nodokļa uzlikšanu precēm, kas tikušas ievestas nolūkos, ko Savienības likumdevējs ir precīzi identificējis, manuprāt, nosacījumi šādas atkāpes piešķiršanai principā ir jāinterpretē šauri [32]. Tomēr minētos nosacījumus nedrīkst izstrādāt tik stingrus, ka tie atņemtu muitas nodokļa atbrīvojumam lietderīgo iedarbību, it īpaši, ja šī atbrīvojuma piešķiršana ir atkarīga no elementiem, kas ir saistīti ar attiecīgo personu privāto dzīvi [33]. Tas jo īpaši attiecas uz Regulas Nr. 1186/2009 3. un nākamo pantu interpretāciju, kuros, lai ieinteresētās personas mantai tiktu piešķirts atbrīvojums, ir pieprasīta patiesa pastāvīgās dzīvesvietas pārcelšana no trešās valsts uz dalībvalsti.

44. Šajā ziņā ir jāatgādina, kā to jau šajā lietā ir norādījusi iesniedzējtiesa, ka Tiesa, gan tikai saistībā ar Regulas Nr. 1408/71 piemērošanu, jau ir izslēgusi iespēju, ka personai vienlaikus ir divas pastāvīgās dzīvesvietas divu dažādu dalībvalstu teritorijās. Sava lēmuma pamatojumam Tiesa norādīja, ka pretējā gadījumā, ja personai vienlaikus varētu būt vairākas dzīvesvietas, minētās regulas tiesību normām, kurās dzīvesvieta tiek uzskatīta par piesaistes faktoru, pēc kura jānosaka šajā sistēmā piemērojamie tiesību akti, tiktu pavisam atņemta to lietderīgā iedarbība [34]. Tāpat iespēja nodibināt vairākas pastāvīgās dzīvesvietas manā izpratnē būtu pretēja loģikai, kas ir pamatā Regulas Nr. 1186/2009 3. un nākamajos pantos paredzētajai atbrīvojumu sistēmai.

29 — Regulas Nr. 1186/2009 1. pantā ir noteikts, ka "ar šo regulu tiek norādīti gadījumi, kad īpašu apstākļu dēļ tiek piešķirts atbrīvojums no ievedmuitas vai izvedmuitas nodokļiem un pasākumiem, kuri pieņemti, pamatojoties uz Līguma 133. pantu, ja preces laiž brīvā apgrozībā vai eksportē no Kopienas muitas teritorijas".

30 — Šāds ierobežojošs formulējums bija arī Muitas kodeksa vecajā 184. pantā (skat. Padomes 1992. gada 12. oktobra Regulu (EEK) Nr. 2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi (OV L 302, 1. lpp.)), kas veidoja juridisko pamatu Kopienas likumdevēja rīcībai attiecībā uz atbrīvojumiem no ievedmuitas vai izvedmuitas nodokļiem, kas tikušas klasificētas kā "privileģētas" darbības (VI sadaļa).

31 — Kā norādīts iepriekš minētā priekšlikuma paskaidrojuma raksta 1. punktā (COM(79) 104, galīgā redakcija), tajā atbrīvojumi no muitas nodokļiem attiecīgi tiek nošķirti no nodokļu atbrīvojumiem, jo muitas nodokli joprojām piemēro precēm, kuras ievestas personām vai ievedušas personas, kuras nav tās pašas personas, uz kurām attiecas atbrīvojuma pasākums, un no nodevu apturēšanas uz laiku, kas ir pagaidu pasākums.

32 — Pēc analoģijas skat. spriedumu *Schoonbroodt* (C-247/97, EU:C:1998:586, 23. punkts un tajā minētā judikatūra), kurā Tiesa precizēja, ka noteikumi par ievedmuitas nodokļa apturēšanu "atbilstoši to formulējumam ir jāinterpretē šauri, tādējādi, ka tos nav iespējams piemērot plašākā nozīmē attiecībā uz precēm, kas tajos nav minētas".

33 — Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinuma par priekšlikumu Regulai Nr. 918/83 (OV 1980, C 72, 20. lpp.) 1.4. punktā ir uzsvērts, ka "šajā jomā regulējamais priekšmets ietekmē fizisku personu un to ģimeņu dzīvi un nebūtu vēlama ierobežojoša pieeja", fragments citēts arī spriedumā Treimanis (C-487/11, EU:C:2012:556, 26. punkts).

34 — Spriedums *Wencel* (C-589/10, EU:C:2013:303, 48. un nākamie punkti).

5) *Par attiecīgo tiesību normu teleoloģisku interpretāciju*

45. Saskaņā ar Regulas Nr. 1186/2009 preambulas 3. apsvērumu, kurā būtībā ir pārņemts Regulas Nr. 918/83 preambulas otrais apsvērums, minētajos tiesību aktos paredzētie atbrīvojumi no muitas nodokļiem ir pamatoti ar to, ka ir pieļaujams neaplikt ar nodokli preces, kas ievestas Savienības teritorijā, "kad preču ievešanas īpašo apstākļu dēļ nav jāpiemēro parastie ekonomikas aizsardzības līdzekļi". No Regulas Nr. 918/83 sagatavošanas darbiem izriet, ka tika uzskatīts, ka šajā instrumentā paredzētajos apstākļos "preces, kurām piešķirts atbrīvojums, tiek ievestas apstākļos, kad tās nevar konkurēt ar līdzīgiem Kopienas izstrādājumiem, nedz arī radīt zaudējumus valsts nodokļu resursiem" [35].

46. Protams, iespēja nodibināt dubultu pastāvīgo dzīvesvietu, kā to paredz iesniedzējtiesa, var šķist saderīga ar šīm bažām, jo nebūt nešķiet, ka šādā situācijā būtu jāizmanto Savienības ekonomikas aizsardzības pasākumi. Tomēr es uzskatu, ka pieņēmums, saskaņā ar kuru personai varētu būt pastāvīgā dzīvesvieta gan dalībvalstī, gan trešajā valstī, un tā varētu ievest savas personiskās mantas Savienības teritorijā brīdī, kad beidzas tās uzturēšanās šajā trešajā valstī, ir gadījums, kas neatspoguļo Regulas Nr. 1186/2009 3. un nākamajos pantos paredzēto konfigurāciju.

47. Proti, sniedzot atbildi par Regulas Nr. 918/83 normu interpretāciju, Tiesa uzsvēra, ka "Savienības likumdevēja izvirzītie mērķi [šīs] regulas [..] pieņemšanas procesā bija: [viens no tiem –] atvieglot jaunas dzīvesvietas nodibināšanu dalībvalstī, bet otrs – atvieglot dalībvalstu muitas iestāžu darbu" [36]. Tādējādi šķiet, ka, pieņemot atbrīvojumu no kopējā ievedmuitas nodokļa, kas tiek ieviests ar šo regulu, likumdevējs rīkojās ne tikai to personu interesēs, kurām, apmetoties uz dzīvi kādā dalībvalstī, būtu jāmaksā muitas nodoklis, bet arī lai atvieglotu to valsts dienestu darbu, kas būtu atbildīgas par nodokļu uzlikšanas attiecīgajā gadījumā ievestajām precēm pārbaudi. Visi šie apsvērumi, manuprāt, var tikt attiecināti arī uz Regulu Nr. 1186/2009, paturot prātā, ka ar to vienīgi tika kodificētas tostarp Regulas Nr. 918/83 tiesību normas.

48. Tomēr šajā gadījumā attiecībā uz iespēju, ka personas "pastāvīgā dzīvesvieta" Regulas Nr. 1186/2009 izpratnē vienlaikus ir dalībvalstī un trešajā valstī, es piekrītu Komisijai, ka tas, ko tā dēvē par "pilnīgu atgriešanos pastāvīgā dzīvesvietā dalībvalstī", neatbilst iepriekš minētajam mērķim veicināt "jaunas dzīvesvietas nodibināšanu dalībvalstī". Ja persona atstātu vienu no šīm abām t.s. pastāvīgajām dzīvesvietām, to, kura atrodas trešajā valstī, lai turpmāk dzīvotu tikai otrajā, kura *jau ir nodibināta dalībvalstī*, tā faktiski nebūtu patiesa *pastāvīgās dzīvesvietas pārcelšana* uz Savienības muitas teritoriju, kā tas ir prasīts minētās regulas 3. un nākamajos pantos.

49. No starptautiskiem tiesību aktiem, kas tostarp ir iedvesmojuši likumdevēju [37], izriet, ka noteicošais elements, lai minētā 3. pantā paredzētajos apstākļos pamatotu atbrīvojumu no ievedmuitas nodokļiem, ir tas, ka mantas ieved fiziska persona saistībā ar tās galvenās dzīvesvietas pārcelšanu, kura atkarībā no avotiem tiek dēvēta par domicilu vai pastāvīgo dzīvesvietu, no šo mantu izvešanas valsts uz ievešanas valsti [38].

35 — Iepriekš minētais Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums (1.4. punkts). Tāpat iepriekš minētā Paskaidrojuma raksta priekšlikuma 4. punktā (COM(79) 104, galīgā redakcija) ir norādīts, ka atbrīvojums ir pieļaujams attiecībā uz kustamā īpašuma ievešanu, ko izmanto personas, kas apmetušās valstī, jo šāda ievešana neietekmē līdzīgu valsts preču ražošanu, ja tas tiek izdarīts bez jebkādas komerciālas atlīdzības.

36 — Spriedums Treimanis (C-487/11, EU:C:2012:556, 24. punkts). Minētos mērķus līdzīgi bija formulējis ģenerāladvokāts M. Pojarešs Maduru [*M. Poiares Maduro*] savos secinājumos lietā *Feron* (C-170/03, EU:C:2004:312, 74. punkts), atsaucoties uz ģenerāladvokāta A. Sadžo [*A. Saggio*] secinājumiem lietā *Heinonen* (C-394/97, EU:C:1999:10, 16. punkts).

37 — Skat. iepriekš minētā paskaidrojuma raksta priekšlikuma (COM(79) 104, galīgā redakcija) 5. un 7. punktu, kā arī Regulas Nr. 918/83 preambulas ceturto apsvērumu, kura būtība ir pārņemta Regulas Nr. 1186/2009 preambulas 5. apsvērumā.

38 — Tādējādi saskaņā ar Muitas sadarbības padomes (tagad – Pasaules Muitas organizācija) 1962. gada 5. decembra rekomendāciju par kustamas mantas, ko ieved saistībā ar domicila pārcelšanu, atbrīvošanu no nodokļa (dokuments ir pieejams šādā tīmekļa vietnē: http://www.wcoomd.org/fr/about-us/legal-instruments/recommendations/~/media/5E6130F9EAA54352A7710C2CA72ABA2B.ashx), šis dokuments tika pieņemts, lai "atvieglotu *fizisku personu domicila pārcelšanu no vienas valsts uz otru*", un tajā ir ieteikts "piešķirt *atbrīvojumu* no ievedmuitas nodevām un nodokļiem bez ekonomiska rakstura ievešanas aizliegumiem un ierobežojumiem attiecībā uz kustamu mantu, ko fiziska persona ieved, *pārceļot savu domicilu uz ievešanas valsti*" (mans izcēlums).

50. Attiecīgi es uzskatu, ka uz pirmā prejudiciālā jautājuma pirmo daļu ir jāatbild, ka Regula Nr. 1186/2009 ir jāinterpretē tādējādi, ka ir izslēgts, ka fiziskai personai pastāvīgā dzīvesvieta vienlaikus ir dalībvalstī un trešajā valstī, it īpaši, lai piemērotu šīs regulas 3. pantā paredzēto atbrīvojumu no muitas nodokļiem.

6) *Par pirmā prejudiciālā jautājuma otro daļu*

51. Ņemot vērā noliedzošo atbildi, kuru es attiecīgi iesaku sniegt uz pirmā jautājuma pirmo daļu, uzskatu, ka nav jāatbild uz šā jautājuma otro daļu par 3. panta iespējamu piemērošanu personiskajām mantām, kas ir pārceltas uz Savienību, kad ieinteresētā persona atstāj to savu tā saukto pastāvīgo dzīvesvietu, kas atrodas trešajā valstī, ņemot vērā, ka šo pēdējo jautājumu iesniedzējtiesa uzdod tikai pakārtoti gadījumam, ja būtu iespējama dubulta "pastāvīgā dzīvesvieta" šīs regulas izpratnē.

52. Šajā ziņā es vienkārši uzstāšu uz to, ka minētā iespēja man šķiet nesaderīga ar 3. pantā paredzēto kritēriju, saskaņā ar kuru "fiziskas personas, [kuras pieprasa attiecīgo atbrīvojumu], *pārceļ savu pastāvīgo dzīvesvietu uz Kopienas muitas teritoriju*" [39]. Šāds formulējums, manuprāt, nenovēršami izraisa vienas dzīvesvietas maiņu no trešās valsts uz dalībvalsti. Tomēr šis gadījums atšķiras no tā, kas notiktu, ja persona varētu atstāt savu pastāvīgo dzīvesvietu trešajā valstī, lai turpmāk apmestos uz dzīvi vienīgi savā otrajā pastāvīgajā dzīvesvietā, kura jau atrodas dalībvalstī, kā to norāda iesniedzējtiesa [40]. Ja neizdodas pilnībā izpildīt minēto kritēriju, minētā persona nevar izmantot šajā pantā paredzētās tiesības uz atbrīvojumu.

B – *Par kritērijiem, kas ļauj noteikt fiziskas personas pastāvīgās dzīvesvietas vietu Regulas Nr. 1186/2009 izpratnē*

1) *Ievada apsvērumi*

53. Otrais prejudiciālais jautājums ir iesniegts gadījumam, ja, kā es to ierosinu, Tiesa interpretēs Regulas Nr. 1186/2009 normas tādējādi, ka tās izslēdz iespēju, ka fiziskai personai ir dubulta pastāvīgā dzīvesvieta šo normu izpratnē.

54. Iesniedzējtiesa, ņemot vērā tajā apstrīdēto spriedumu un *X* prasījumus viņa apelācijas sūdzībā, jautā par kritērijiem, kuri būtu jāpiemēro šīs regulas piemērošanai, lai noteiktu valsti, kurā atrodas personas pastāvīgā dzīvesvieta tādos apstākļos kā pamatlietā, proti, ja attiecīgajā laikposmā ieinteresētai personai bija personīgas un profesionālas saiknes trešajā valstī un tikai personīgas saiknes dalībvalstī. Būtībā ar šo jautājumu Tiesa tiek lūgta definēt jēdzienu "pastāvīgā dzīvesvieta" Regulas Nr. 1186/2009 izpratnē un it īpaši precizēt vērtēšanas kritērijus, kas ir jo īpaši svarīgi, ja piesaistes faktori ir izkliedēti.

55. Lai pamatotu savu jautājumu, iesniedzējtiesa norāda, ka Tiesa jau ir analizējusi jēdzienu "pastāvīgā dzīvesvieta", interpretējot iepriekš minētās Direktīvas 83/182 un 83/183, kas attiecas nevis uz muitas nodokļiem, bet nodokļu atbrīvojumu. Tā jautā, vai un cik lielā mērā elementi jēdziena "pastāvīgā dzīvesvieta" definēšanai, kas ietverti šajās divās direktīvās, it īpaši attiecībā uz personīgo un profesionālo saikņu izsvēršanu, kā arī attiecīgie Tiesas spriedumi [41] ir būtiski, lai noteiktu pastāvīgās

39 — Mans izcēlums.

40 — Sekojot šai pašai loģikai, Nīderlandes valdība pakārtoti norāda, ka gadījumā, ja Tiesa secina, ka Regulas Nr. 1186/2009 3. pantā ir atļauts nodibināt pastāvīgu dzīvesvietu vienlaikus dalībvalstī un trešajā valstī, tas tomēr nenozīmē, ka attiecīgajai personai ir šajā pantā paredzētās tiesības uz atbrīvojumu no muitas nodokļiem, apgalvojot, ka šādos apstākļos, no vienas puses, pastāvīgā dzīvesvieta trešajā valstī tiktu *atstāta*, nevis pārcelta uz Savienības muitas teritoriju un, no otras puses, pastāvīgā dzīvesvieta dalībvalstī tiktu *saglabāta*, nevis nodibināta no jauna.

41 — Šī tiesa atsaucas uz spriedumiem *Ryborg* (C-297/89, EU:C:1991:160); *Louloudakis* (C-262/99, EU:C:2001:407) un *Alevizos* (C-392/05, EU:C:2007:251).

dzīvesvietas vietu Regulas Nr. 1186/2009 izpratnē. Lai pamatotu savas bažas, tā norāda, ka minēto direktīvu mērķis atšķiras no šīs regulas mērķa, un uzsver, ka pamatlieta atšķiras no tām lietām, kuras Tiesa jau ir izskatījusi, jo ieinteresētajai personai šajā gadījumā profesionālās saiknes ir tikai trešajā valstī, nevis attiecīgajā dalībvalstī [42].

56. *X* uzskata, ka atbildei uz otro prejudiciālo jautājumu faktiski ir jābūt saistītai ar Tiesas spriedumiem, kuros ir interpretēts jēdziens "pastāvīgā dzīvesvieta" Direktīvu 83/182 un 83/183 izpratnē, pamatojoties uz to, ka Regula Nr. 1186/2009 ir daļa no šīs sistēmas un tai ir gandrīz tāds pats mērķis kā šīm abām direktīvām, ciktāl tās 3. pants arī attiecas uz privātpersonu personisko mantu apriti. Tāpat Nīderlandes valdība uzskata, ka pēc analoģijas ar minētajiem spriedumiem priekšroka būtu dodama personīgajām saiknēm un valsts tiesai, pamatojoties uz faktiem, kuru nepilnu pārskatu šī valdība sniedz sarakstā, ko iespaidojusi šī judikatūra, būtu jānosaka, kurā no abām dzīvesvietām šīs saiknes ir noteicošās [43].

57. Savukārt Komisija uzskata, ka Direktīvās 83/182 un 83/183 sniegtā un Tiesas interpretētā jēdziena "pastāvīgā dzīvesvieta" definīcija nav piemērojama šajā lietā. Tā ierosina definēt šo jēdzienu minētās regulas izpratnē kā tādu, kas atbilst "principā vietai, kur ieinteresētā persona faktiski uzturas lielāko gada daļu". Tikai pakārtoti vienīgi gadījumos, kad nav skaidri konstatējams, ka šī pēdējā vieta ir trešajā valstī, būtu jāņem vērā, ka ieinteresētajai personai galvenās personiskās saiknes ir dalībvalstī.

58. Es uzskatu, ka Regulas Nr. 1186/2009 piemērošanas vajadzībām jēdziens "pastāvīgā dzīvesvieta" ir jānosaka patstāvīgi ne tikai attiecībā uz dalībvalstu tiesībām [44], bet arī attiecībā uz šā jēdziena vai tam radniecīgu jēdzienu definīcijām citos Savienības tiesību aktos, kā tās ir izklāstītas Tiesas judikatūrā.

2) *Par jēdziena "pastāvīgā dzīvesvieta" interpretāciju, iespējams, ņemot vērā citus Savienības tiesību aktu*

59. Atšķirībā no Regulas Nr. 1186/2009 gan Direktīvas 83/182, gan Direktīvas 83/183, kuras abas ir pieņemtas nodokļu atbrīvojuma jomā, attiecīgi 7. panta 1. punktā un 6. panta 1. punktā ir skaidri noteikts, kas tiek saprasts ar jēdzienu "pastāvīgā dzīvesvieta" [45]. Jāatzīmē, ka šīs norādes likumdevējs sniedzis tikai, "lai piemērotu" šīs direktīvas, nevis vispārīgi attiecībā uz Savienības tiesībām [46]. Komisija pamatoti norāda, ka, ja likumdevējs Regulas Nr. 1186/2009 piemērošanas vajadzībām būtu vēlējies izmantot identisku definīciju, tas to būtu darījis, šajā lietā vēl jo acīmredzamāk tāpēc, ka ar to kodificētā Regula Nr. 918/83 tika pieņemta vienā dienā ar abām direktīvām.

42 — Šajā ziņā iesniedzējtiesa atsaucas uz spriedumu *Louloudakis* (C-262/99, EU:C:2001:407, 52. un 53. punkts), bet tomēr arī atzīmē, ka noteikums, kas būtu pielīdzināms Direktīvas 83/182 7. panta 1. punkta otrajai daļai, saskaņā ar kuru prioritāte, ja ir izpildīti noteikti nosacījumi, ir piešķirama personīgajām saiknēm, nav atrodams Regulā Nr. 1186/2009, un tā uzskata, ka šajā lietā šie nosacījumi nav tikuši izpildīti.

43 — Atsaucoties uz sprieduma *Louloudakis* 55. punktu (C-262/99, EU:C:2001:407), šī valdība secina, ka tiesai būtu jāņem vērā "it īpaši ģimenes locekļu fiziskā klātbūtne, dzīvesvietas atrašanās, bērnu attiecīgā izglītības vieta, profesionālās darbības veikšanas vieta, vieta, kurā pastāv īpašuma intereses, vieta, kurā ir administratīva saikne ar valsts iestādēm un sociālajām iestādēm, ciktāl minētie elementi atspoguļo šīs personas vēlmi piešķirt zināmu stabilitāti piesaistes vietai, ņemot vērā nepārtrauktību, kas izriet no dzīves ieradumiem un no parastajām sociālajām un profesionālajām saiknēm". Tā piebilst, ka jāņem vērā "tādi dati kā valsts, kurā tiek veiktas iemaksas pensiju fondā, valsts, kurā darba devējs ir reģistrēts, un valsts, kurā tiek maksātas iemaksas veselības apdrošināšanai".

44 — Skat. šo secinājumu 31. un nākamos punktus.

45 — Minēto tiesību normu formulējums ir atgādināts šo secinājumu 16. un 17. punktā.

46 — Ņemot vērā minēto pantu nosaukumu ("Vispārīgi principi pastāvīgās dzīvesvietas noteikšanai"), kā arī to, ka šo direktīvu sagatavošanas darbi (īpaši attiecībā uz Direktīvas 83/183 skat. Komisijas priekšlikuma 8. pantu (COM(1975) 528, galīgā redakcija (OV 1975 C 267, 11. lpp.)), man šķiet, ka minētā jēdziena definīcijas principā tika ietvertas, lai papildinātu sarakstu, kas pievienots minēto pantu 2. punktam, ar pieņemamiem pierādījumiem, lai ieinteresētās personas pierādītu, kur atrodas to pastāvīgā dzīvesvieta.

60. Papildus Direktīvām 83/182 un 83/183, uz kurām atsaucas iesniedzējtiesa, ir jānorāda, ka arī vēlāk pieņemtajās direktīvās vadītāja apliecību izsniegšanas un izmantošanas jomā jēdziena "pastāvīgā dzīvesvieta" definīcija ir formulēta identiski [47]. Tiesa ir precizējusi, ka šajās direktīvās noteiktais nosacījums par pastāvīgas dzīvesvietas ievērošanu, bija būtisks ar to izveidotās sistēmas elements, lai novērstu ļaunprātīgu izmantošanu, kas saistīta ar tā dēvēto "vadītāja apliecību tūrismu", kā arī lai atvieglotu kontroles [48]. No tā izriet, ka tad, kad likumdevējs ir vēlējies izmantot to pašu minētā jēdziena definīciju, kas ir iekļauta Direktīvās 83/182 un 83/183, tostarp arī jebkurā citā, ne tikai nodokļu jomā, tas to ir darījis skaidri.

61. Jebkurā gadījumā tikai attiecībā uz Direktīvu 83/182 un 83/183 piemērošanas jomu Tiesa ir sniegusi vairākus skaidrojumus par tajās ietvertajām definīcijām. Tā tostarp atzina, ka saskaņā ar tām "par pastāvīgo dzīvesvietu ir uzskatāma vieta, kurā ieinteresētā persona ir nodibinājusi savu interešu pastāvīgo centru", ka "pastāvīguma kritērijs ir saistīts ar nosacījumu, ka ieinteresētajai personai ir jāpaliek attiecīgajā vietā vismaz 185 dienas kalendārā gada laikā" un ka pastāvīgo dzīvesvietu nosaka, ne tikai ņemot vērā "visus atbilstošos faktus", bet arī paturot prātā attiecīgās direktīvas mērķi [49].

62. No Direktīvu 83/182 un 83/183 preambulām izriet, ka to galvenais mērķis ir veicināt personu brīvu pārvietošanos Savienībā, novēršot ar nodokļiem saistītus šķēršļus, lai dalībvalstī ievestu personiskās mantas no citas dalībvalsts [50]. Šis mērķis nav līdzvērtīgs Regulas Nr. 1186/2009 [51] mērķiem, jo pēdējā minētā regula attiecas uz preču apriti nevis starp dalībvalstīm, bet starp dalībvalsti un trešo valsti, vienīgo iespējamo konfigurāciju, kurā parasti ir piemērojami Savienības ekonomikas aizsardzības pasākumi, kas pamato muitas nodokļu piemērošanu [52], kā to pareizi norādījusi iesniedzējtiesa.

63. Cits iemesls, kādēļ man šķiet, ka pastāvīgās dzīvesvietas jēdziens minēto direktīvu izpratnē var tikt piemērots Regulas Nr. 1186/2009 interpretācijai tikai kā pakārtots iedvesmas avots, ir tas, ka tiesību jomas, kurām var piemērot šo abu veidu tiesību aktus, ir atšķirīgas, pat ja tās ir līdzīgas. Taisnība, ka, no vienas puses, nodokļu atbrīvojumiem un atbrīvojumiem no muitas nodokļiem ir kopīgs mērķis – piegādāt preces, gūstot labumu no nodokļiem, bet, no otras puses, vēlme uzlabot paralēlo saikni starp nodokļu jomā piemērojamām tiesību normām un normām, ko piemēro muitas jautājumos, izpaudās likumdošanas sagatavošanas darbos [53]. Tomēr šo abu veidu atbrīvojumus nevar pilnībā pielīdzināt galvenokārt tāpēc, ka muitas jomā jautājums par iespējama atbrīvojuma piešķiršanu pēc definīcijas rodas tikai attiecībā uz precēm, kuras ieved no trešās valsts, kā arī tāpēc, ka to darbības veids un ietekme ir atšķirīgi [54].

47 — Pirmajā Padomes 1980. gada 4. decembra Direktīvā 80/1263/EEK, ar ko izveido Kopienas vadītāju apliecību (OV L 375, 1. lpp.), jau vairākās vietās bija pieminēts jēdziens "pastāvīgā dzīvesvieta", bet tajā nebija sniegta šī termina definīcija. Padomes 1991. gada 29. jūlija Direktīvas 91/439/EEK par vadītāju apliecībām (OV L 237, 1. lpp.) 9. pantā šis trūkums tika aizpildīts. Šī definīcija tika pārņemta Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 20. decembra Direktīvas 2006/126/EK (OV L 403, 18. lpp.), ar kuru atcēla iepriekšējo, 12. pantā.

48 — Skat. it īpaši spriedumus *Grasser* (C-184/10, EU:C:2011:324, 27. punkts); *Hofmann* (C-419/10, EU:C:2012:240, 70. un 76. punkts), kā arī Nīmanis (C-664/13, EU:C:2015:417, 36. un nākamie punkti).

49 — Attiecībā uz Direktīvu 83/182 skat. spriedumus *Ryborg* (C-297/89, EU:C:1991:160, 17. un nākamie punkti), kā arī *Louloudakis* (C-262/99, EU:C:2001:407, 51. un nākamie punkti), bet attiecībā uz Direktīvu 83/183 skat. spriedumu *Alevizos* (C-392/05, EU:C:2007:251, 54. un nākamie punkti).

50 — Skat. spriedumus *Ryborg* (C-297/89, EU:C:1991:160, 13. punkts); *Louloudakis* (C-262/99, EU:C:2001:407, 58. punkts), kā arī *Alevizos* (C-392/05, EU:C:2007:251, 53. punkts).

51 — Skat. šo secinājumu 45. un nākamos punktus.

52 — Skat. Regulas Nr. 1186/2009 preambulas 2. un 3. apsvērumu.

53 — Skat. iepriekš minēto Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu (1.8. punkts); Komisijas priekšlikuma paskaidrojuma rakstu (COM(2007) 614, galīgā redakcija, 2. un 3. lpp.), kura rezultātā tika pieņemta Padomes 2008. gada 17. marta Regula (EK) Nr. 274/2008 (OV L 85, 1. lpp.), ar kuru tika grozīta Regula Nr. 918/83 un kura tika kodificēta ar Regulu Nr. 1186/2009; Georgopoulos, Th., "La franchise douanière, Le droit douanier communautaire entre cohérence et flexibilité", *R.A.E.*, 2005, Nr. 4, 608. lpp.

54 — Skat. Berr, C. J., un Trémeau, H., *Le droit douanier communautaire et national*, Economica, Parīze, 2006, 157. punkts, kā arī Soulard, Ch., "Union douanière, Taxation des marchandises", *Jurisclasseur Europe*, 504. sējums, 2007, 124. punkts.

64. Visbeidzot ir jāuzsver, ka, ja visi kritēriji pastāvīgas dzīvesvietas nodibināšanai, kas noteikti gan Direktīvās 83/182 un 83/183, gan ar tām saistītajā judikatūrā, būtu tikuši transponēti Regulas Nr. 1186/2009 piemērošanai, tas varētu apdraudēt šīs regulas 3. un nākamo pantu lietderīgo iedarbību, jo praksē tas radītu tādas sekas, ka būtu daudz grūtāk, nekā likumdevējs to būtu vēlējies, saņemt šajās normās jo īpaši par labu Savienības pilsoņiem paredzēto atbrīvojumu no muitas nodokļiem [55].

65. Manuprāt, no šiem apsvērumiem izriet, pirmkārt, ka īpašā norma, saskaņā ar kuru ir jādod priekšroka vietai, kur ieinteresētajai personai ir personīgās saiknes, ja nav iespējams noteikt, kur atrodas tās pastāvīgais interešu centrs, var būt noteicoša tikai gadījumā, ja, kā tas norādīts attiecīgajās Direktīvu 83/182 un 83/183 normās, ieinteresētā persona ir uzturējusies "pārmaiņus dažādās vietās, kas atrodas divās vai vairākās dalībvalstīs" [56]. Es piekrītu Komisijas viedoklim, ka šāda likumdevēja izvēle ir nepieciešama, ja ir jānosaka, kura no dažādām attiecīgām dalībvalstīm var iekasēt nodokli par attiecīgajām mantām, tātad lai sadalītu jurisdikciju nodokļu jomā Savienībā, nevis tad, ja ieinteresētā persona ir dalījusi savu dzīvesvietu starp dalībvalsti un trešo valsti.

66. Otrkārt, atskaites laikposms, kas paredzēts Direktīvās 83/182 un 83/183, saskaņā ar kurām pastāvīgā dzīvesvieta principā ir tur, kur ieinteresētā persona uzturas "vismaz 185 dienas kalendārā gada laikā", proti, vairāk nekā pusi no attiecīgā gada, man nešķiet piemērots atbrīvojuma no muitas nodokļiem jomā. Es precizēšu sava priekšlikuma būtību turpmāk [57], bet jau tagad jānorāda, ka, manuprāt, ja kritērijs par personas kādā valstī pavadītā laika proporcionalitāti ir būtisks, tad ar gadu saistītais periodiskums nav pilnībā atbilstošs attiecībā uz jautājumu par iespējamo atbrīvojumu no muitas nodokļiem.

67. Līdz ar to es uzskatu, ka elementi, kas saistīti ar jēdzienu "pastāvīgā dzīvesvieta", kuri ir ietverti Tiesas interpretētajās iepriekš minētajās direktīvās, nav attiecināmi uz šo lietu, nedz paši par sevi, nedz arī pēc analoģijas, ņemot vērā Regulas Nr. 1186/2009 formulējuma, jomas un mērķu atšķirību no minētajām direktīvām.

68. Lai aina būtu pilnīga, jāatzīmē, ka "pastāvīgajai dzīvesvietai" līdzīgus jēdzienus, kas ir sastopami dažādās Savienības tiesību jomās, Tiesa jau ir interpretējusi. Konkrēti, īsi pieminēšu spriedumus saistībā ar terminiem "dzīvesvieta" un "parasti" Regulas Nr. 1408/71 izpratnē [58], kā arī jēdzienu "pastāvīgā dzīvesvieta", kas ir pieminēts tā dēvētajā Briseles II a regulā [59], tomēr nav tajā definēts [60].

69. No šīs judikatūras izriet, ka stabila uzturēšanās vieta, kas ļauj raksturot ciešas saiknes ar kādu valsti, parasti tiek pieprasīta, ja tiek izmantoti tādi faktori kā atrašanās vieta, un Tiesa ir uzskaitījusi virkni vērtēšanas kritēriju vienīgi attiecīgo regulu piemērošanas vajadzībām. Tā kā šos faktorus Savienības likumdevējs ir paredzējis, lai pārrobežu gadījumu varētu piesaistīt vienai vai otrai dalībvalstij attiecīgi ar piemērojamiem tiesību aktiem un kompetento tiesu, attiecīgie spriedumi, tāpat kā spriedumi saistībā ar Direktīvām 83/182 un 83/183, iekļaujas no šīs lietas atšķirīgā kontekstā, ciktāl tā ir saistīta ar nodokļu uzlikšanu Savienības tiesībās mantām, kas tiek ievestas no trešās valsts.

55 — Tas ir pareizi norādījis, "ka, tā kā Eiropas pilsoņu brīva pārvietošanās [..] ir iecelta par Kopienas tiesību pamatprincipu, būtu absurdi, ja tie saskartos ar pārāk stingru nodokļu režīmu, kad atgriežas vai apmetas uz dzīvi (pirmoreiz) Eiropas Savienības iekšienē. Lai gan Regulā Nr. 918/83 nav noteikts īpašs atbrīvojums Eiropas pilsoņiem, viņi būs pirmie, kas gūs labumu no atbrīvojumiem, [kas saistīti ar personiskās dzīves notikumiem]" (skat. Georgopoulos, Th., minēts iepriekš, 607. lpp.). Skat. arī šo secinājumu 77. punktu.

56 — Saskaņā ar Direktīvas 83/182 7. panta 1. punkta otro daļu un Direktīvas 83/183 6. panta 1. punkta otro daļu "personai, kuras profesionālās un personīgās saistības ir dažādās vietās un kurai tādēļ nākas pārmaiņus uzturēties dažādās vietās divās vai vairākās dalībvalstīs, par pastāvīgo dzīvesvietu tomēr uzskata vietu, ar kuru ir personīgas saistības".

57 — Skat. šo secinājumu 74. un nākamos punktus.

58 — Par jēdzienu "dzīvesvieta", kas definēts Regulas Nr. 1408/71 1. panta h) punktā, skat. spriedumu *Swaddling* (C-90/97, EU:C:1999:96, 29. un 30. punkts) un par algota darba, kas "parasti" īstenots dalībvalstī, jēdzienu, kurš noteikts minētās regulas 14. un nākamajos pantos, skat. spriedumu *Banks* u.c. (C-178/97, EU:C:2000:169, 25. un nākamie punkti).

59 — Padomes 2003. gada 27. novembra Regula (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu (OV L 338, 1. lpp.), saskaņā ar kuru abu laulāto draugu un bērna pastāvīgā dzīvesvieta ir pamats vairāku tiesu kompetencei.

60 — Par bērna "pastāvīgās dzīvesvietas" jēdzienu Briseles II a regulas izpratnē skat. spriedumus *A* (C-523/07, EU:C:2009:225, 37. un nākamie punkti) un *Mercredi* (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, 44. un nākamie punkti).

70. Tāpēc, manuprāt, būtu jāsniedz jēdziena "pastāvīgā dzīvesvieta" definīcija, kas būtu īpaši pielāgota Regulas Nr. 1186/2009 tiesību normām, kuru interpretācija tiek lūgta.

3) *Par jēdziena "pastāvīgā dzīvesvieta" definīciju Regulā Nr. 1186/2009*

71. Vispirms jāatgādina, ka savā sākotnējā priekšlikumā par to, kas vēlāk tika pieņemts kā Regula Nr. 918/83 [61], Komisija šīs regulas projekta piemērošanas vajadzībām vēlējās definēt jēdzienu "pastāvīgā dzīvesvieta" 4. pantā, kura būtība ir analoģiska Regulas Nr. 1186/2009 3. panta būtībai. Šī jēdziena definīcija, kas netika saglabāta Regulas Nr. 918/83 galīgajā redakcijā, bija formulēta šādi: "Šajā direktīvā "pastāvīgā dzīvesvieta" nozīmē vietu, kur persona parasti dzīvo, t.i. vieta, kur tā uz noteiktu laiku paliek nepārtraukti personīgu vai profesionālu saistību dēļ, kas nosaka ciešu saikni ar vietu, kurā tā dzīvo."

72. Šajā lietā Komisija uzskata, ka uz otro prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka "Regulas Nr. 1186/2009 3. panta piemērošanas vajadzībām pastāvīgā dzīvesvieta principā atbilst vietai, kur ieinteresētā persona faktiski uzturas lielāko gada daļu". Turklāt tā ierosina izmantot alternatīvu metodi gadījumā, ja ieinteresētās personas galvenās personīgās saiknes to piesaistītu dalībvalstij.

73. No savas puses es uzskatu, ka atbildē uz šo jautājumu ir jāietver jēdziena "pastāvīgā dzīvesvieta" definīcija Regulas Nr. 1186/2009 izpratnē, kas attiecas ne tikai uz tās 3. pantu, bet arī uz visiem šīs regulas noteikumiem, kuros minētais jēdziens izmantots kā kritērijs [62].

74. Turklāt es uzskatu, ka, lai varētu uzskatīt, ka fiziska persona ir nodibinājusi savu "pastāvīgo dzīvesvietu" trešajā valstī, jābūt prasībai par pietiekamu klātbūtnes laiku [63] un ir jāpiemēro proporcionalitātes kritērijs (vai koeficients), kā to ierosina Komisija. Uzskatu, ka ieinteresētajai personai attiecīgajā laikposmā būtu jābūt šajā valstī nodzīvojušai vismaz lielāko tā daļu, ja ne visu laiku. Šis laika, matemātiskais un objektīvais kritērijs nodrošina to, ka nav nepieciešams līdzsvarot dažādus faktu elementus, kurus reizēm ietekmē subjektīvi apsvērumi, ko, no vienas puses, var nebūt viegli, pat faktiski neiespējami uzskaitīt detalizēti – kā to ierosina Nīderlandes valdība – un, no otras puses, valsts tiesai var būt sarežģīti izsvērt katrā atsevišķā gadījumā.

75. Tomēr es nedomāju, ka vajadzētu ņemt vienu "gadu" kā vienīgo atskaites laikposmu, paturot prātā, ka kalendārais gads ir atskaites punkts, kas, manuprāt, noteikti ir svarīgs nodokļu jomā attiecībā pret parastajiem atskaites punktiem – grāmatvedības vai finanšu gadu –, bet ir mazāk tieši piemērots muitas nodokļa jomā, it īpaši lai noteiktu, vai personai var piešķirt atbrīvojumu no muitas nodokļiem. Manuprāt, būtu neloģiski atkarībā no katra gada vai gada vidējā rādītāja mainīt valstis, kurās bijusi personas "pastāvīgā dzīvesvieta" Regulas Nr. 1186/2009 izpratnē. Šajā ziņā man svarīgs šķiet kopējais laikposms, kurā tā uzturējusies trešajā valstī, pirms personisko mantu ievešanas Savienības muitas teritorijā. Tomēr faktiskais rezultāts varētu būt diezgan atšķirīgs atkarībā no tā, vai analīze, kas ļauj noteikt personas pastāvīgās dzīvesvietas vietu, tiktu veikta, pamatojoties uz gada pārskatu vai attiecībā uz visu attiecīgo laikposmu [64].

76. Turklāt es uzskatu, ka nebūtu lietderīgi vai nepieciešami galvenokārt sniegt definīciju un pakārtoti piedāvāt citu risinājumu jo īpaši gadījumos, kad ir grūti identificēt valsti, kurā ieinteresētā persona ir uzturējusies lielāko attiecīgā laikposma daļu.

61 — Iepriekš minētais priekšlikums (COM(79) 104, galīgā redakcija).

62 — Skat. šo secinājumu 28. punktu.

63 — Tāpat iepriekš minētajās Muitas sadarbības padomes rekomendācijās saistībā ar domicila pārcelšanu ir pieprasīts nodokļa atbrīvojums attiecībā uz kustamo mantu, kas ievesta domicila pārcelšanas gadījumā, "ja persona atgriežas ievešanas valstī, *uzturēšanās ilgumam ārvalstīs jābūt pietiekamam*" (mans izcēlums).

64 — Piemēram, ja piecu gadu laikā persona vairāk uzturējās trešajā valstī pirmo četru gadu laikā, bet dalībvalstī – pēdējā gada laikā, izmantojot gada pārskata analīzi, ir jāsecina, ka tās pastāvīgā dzīvesvieta bija Savienības teritorijas iekšienē, tādējādi atbrīvojums no muitas nodokļiem tai tiktu atteikts, lai gan ieinteresētā persona šajā laikposmā pārsvarā dzīvoja ārpus tās teritorijas.

77. Iespēja ieviest, nerodot tam nekādu pamatojumu Regulā Nr. 1186/2009, alternatīvu kritēriju, balstoties uz to, ka ieinteresētajai personai galvenās personīgās saiknes ir dalībvalstī, ir trūkums, kas var izraisīt pretēju rezultātu, nekā manis ieteiktais laika kritērijs. Tā tas it īpaši būtu šajā gadījumā [65]. Turklāt šis kritērijs lielā mērā mazinātu atbrīvojuma, kas noteikts šīs regulas 3. un nākamajos pantos, lietderīgo iedarbību, jo Savienības pilsoņi, kas darba dēļ ilgstoši uzturas trešajā valstī, bet kuru piederīgie ir palikuši uz dzīvi to izcelsmes dalībvalstī, bieži nevar gūt priekšrocības no šīs labvēlīgās sistēmas.

78. Turklāt pakārtota kritērija paredzēšana man nešķiet pamatota, ņemot vērā attiecīgos parastos noteikumus, kas attiecas, pirmkārt, uz attiecībām starp jebkuru principu un tā izņēmumiem un, otrkārt, uz – pierādīšanas pienākumu. Personai, kura apgalvo, ka tai pienākas atkāpe saistībā ar nodokļu piemērošanas principu, proti, atbrīvojums no muitas nodokļiem [66], nepārprotami ir jāsniedz pierādījumi par visiem faktiem, ko tā norāda [67]. Turklāt valsts tiesai būs jāpiemēro kritēriji, kurus noteiks Tiesa, ņemot vērā faktus tajā izskatāmajā lietā, un, iespējams, būs jānoraida prasība par atbrīvojumu no muitas nodokļiem, ja būs šaubas par to, vai šīs personas pastāvīgā dzīvesvieta faktiski atrodas trešajā valstī. Uzliekot ieinteresētai personai pienākumu pierādīt, ka tai ir tiesības uz šo atbrīvojumu, ļauj ierobežot iespēju ļaunprātīgi izmantot šādu muitas priekšrocību.

79. Šajā ziņā es norādu, ka iespējamu risku, ka tiek ļaunprātīgi izmantota Regulas Nr. 1186/2009 3. pantā noteiktā sistēma atbrīvojumiem no muitas nodokļiem, kas varētu rasties tostarp no pārāk plašas jēdziena "pastāvīgā dzīvesvieta" interpretācijas, – kā to uzsver Komisija – principā ierobežo virkne kumulatīvu nosacījumu, kas izklāstīti minētās regulas 4.–11. pantā. Tā kā tajos ir pietiekami izklāstīta iespēja gūt labumu no minētās sistēmas, manuprāt, nav nepieciešams vēl pievienot tādas prasības, kā ierosinājusi Nīderlandes valdība.

80. Visbeidzot es vēlētos norādīt, ka, tā kā likumdevējs apzināti izvēlējās vienkāršu risinājumu, izvēloties precīzi nedefinēt jēdzienu "pastāvīgā dzīvesvieta" Regulas Nr. 918/83 un pēc tam Regulas Nr. 1186/2009 izpratnē, man šķiet svarīgi neizvēlēties šī jēdziena definīciju, kas būtu pārāk sarežģīta šajā lietā lūgtās interpretācijas ietvaros.

81. Tāpēc es iesaku atbildēt uz otro jautājumu, ka, lai noteiktu fiziskas personas pastāvīgo dzīvesvietu Regulas Nr. 1186/2009 izpratnē, valsts tiesai, kas izskata pamatlietu, ir jāņem vērā visi fakti, kas ļauj noteikt vietu, kurā šī persona faktiski ir dzīvojusi lielāko daļu attiecīgā laikposma, proti, laikposma, kurā ieinteresētā persona ir daļēji uzturējusies vienā vai vairākās trešajās valstīs.

V – **Secinājumi**

82. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es iesaku Tiesai uz *Hoge Raad der Nederlanden* (Nīderlandes Augstākā tiesa) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Padomes 2009. gada 16. novembra Regulas Nr. 1186/2009, ar kuru izveido Kopienas sistēmu atbrīvojumiem no muitas nodokļiem, normas ir jāinterpretē tādējādi, ka ir izslēgts, ka fiziskas personas "pastāvīgā dzīvesvieta" vienlaikus ir dalībvalstī un trešajā valstī, it īpaši lai piemērotu šīs regulas 3. pantā paredzēto atbrīvojumu no ievedmuitas nodokļiem;

65 — *X* gadījumā ir skaidrs, ka apstrīdētais laikposms ilga no 2008. gada 1. marta līdz 2011. gada 1. augustam un ka viņš šo trīsarpus gadu laikā ārpus Kataras ir pavadījis tikai 281 dienas, proti, mazāk nekā vienu gadu. Tātad viņš galvenokārt uzturējās šajā trešajā valstī un, manuprāt, tur atrodas viņa "pastāvīgā dzīvesvieta". Savukārt, ja tiek izvēlēta vieta, kurā ir ļoti svarīgas ieinteresētās personas personīgās saiknes, tad Nīderlande būtu nosakāma par viņa pastāvīgo dzīvesvietu.

66 — Skat. šo secinājumu 41. un nākamos punktus.

67 — Regulas Nr. 1186/2009 126. pantā ir skaidri noteikts, ka, "ja [tā] paredz konkrētus nosacījumus atbrīvojumu piešķiršanai, tad attiecīgai personai kompetentajām iestādēm jāsniedz pierādījumi, ka šie nosacījumi ir ievēroti".

2) šajā pašā kontekstā fiziskas personas "pastāvīgā dzīvesvieta" ir jānosaka, ņemot vērā visus faktus, kas ļauj noteikt vietu, kurā šī persona ir faktiski dzīvojusi lielāko daļu attiecīgā laikposma.